

Роль судової експертизи у протидії фальсифікації електронних доказів, створених за допомогою систем штучного інтелекту

Тарас Ткачук

доктор юридичних наук, професор, учений секретар наукової лабораторії (наукової установи),
Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки
України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4620-3300>, e-mail: tarast25@gmail.com

Наголошено, створення високоякісних фальсифікатів стало доступним не лише спецслужбам, а й пересічному правопорушнику завдяки розвитку генеративного штучного інтелекту. Тому на суди адміністративної юрисдикції покладено відповідальність за винесення рішень за недобросовісне застосування технологій.

Ключові слова: штучний інтелект; рішення суду; фальсифікація доказів.

The Role of Forensics in Countering the Falsification of Electronic Evidence Created With the Help of Artificial Intelligence Systems

Taras Tkachuk

It was emphasized that the creation of high-quality forgeries has become accessible not only to special services, but also to the average offender, thanks to the development of generative artificial intelligence. Therefore, courts of administrative jurisdiction are responsible for issuing decisions for the unscrupulous use of technology.

Keywords: artificial intelligence; court decision; falsification of evidence.

Сьогодні ми перебуваємо на зламі епох у доказовому праві. Якщо раніше фраза «бачити — значить вірити» була основою судового пізнання, то за останні декілька років вона остаточно втратила свою актуальність. Розвиток генеративного штучного інтелекту (далі — ШІ) призвів до того, що створення високоякісних фальсифікатів, так званих *deepfakes*, стало доступним не лише спецслужбам, а й пересічному правопорушнику.

Згідно з аналітичними звітами Стенфордського інституту ШІ кількість інцидентів, пов'язаних із неправомірним застосування ШІ, за 2025 рік зросла на 56,4 % порівняно з попередніми роками, досягнувши історичних максимумів [1]. В умовах адміністративної юрисдикції, де розглядаються спори між громадянами та суб'єктами владних повноважень, потенціал фальсифікації доказів набуває особливої небезпеки. З одного боку, приватні особи можуть застосовувати медіа для дискредитації державних службовців або створення фіктивних доказів перевищення ними повноважень. З іншого боку, ризики наявні й у контексті діяльності держави, зокрема під час застосування ШІ для авто-

матизації складання поліцейських звітів або протоколів, де технологічні «галюцинації» та помилки в інтерпретації контексту можуть призвести до порушення прав людини.

Технології клонування голосу дають змогу імітувати розпорядження або провокувати адміністративні проступки. У 2025 році Центр протидії дезінформації зафіксував зростання якості дипфейк-відео, спрямованих на дискредитацію керівництва, що потребувало негайної експертної детекції аномалій міміки та освітлення [2]. Важливим кейсом 2026 року стала ухвала Верховного Суду у справі №240/14153/24, де учасник процесу застосував ШІ для генерації відсутніх постанов суду, що було визнано недобросовісним застосуванням технологій [3].

Верховний Суд сформував ключову доктрину: ШІ є лише допоміжним інструментом. Суддя Я. Берназюк наголошує на неможливості заміни людського автора алгоритмом, оскільки ШІ не здатен оцінювати моральний контекст та унікальні обставини. Відповіді систем ШІ (Grok, ChatGPT) не визнаються достовірними доказами, оскільки вони не є джерелом науково доведеної інформації [4].

Перелік джерел посилання

1. Responsible AI. Stanford Institute for Human-Centered AI. URL: <https://hai.stanford.edu/ai-index/2025-ai-index-report/responsible-ai> (дата звернення: 25.01.2026).
2. Аналітичний звіт «Використання відео із застосуванням штучного інтелекту для дискредитації Сил оборони України». Центр протидії дезінформації : офіц. сайт. URL: <https://cpd.gov.ua/reports/analytychnyj-zvit-vykorystannya-video-iz-zastosuvannyam-shtuchnogo-intelektu-dlya-dyskredytacziyi-syl-oborony-ukrayiny/> (дата звернення: 25.01.2026).
3. Подання до суду процесуальних документів з посиланням на неіснуючі постанови та правові позиції Верховного Суду, ймовірно згенерованих ШІ, порушує принцип добросовісності користування процесуальними правами — КАС ВС. Судова влада України : офіц. сайт. URL: <https://court.gov.ua/archive/1954108/> (дата звернення: 25.01.2026).
4. Відповіді штучного інтелекту не визнаються як джерело достовірної науково доведеної інформації, тому відхилення судом клопотання про дослідження їх як доказу у справі є правомірним. Судова влада України : офіц. сайт. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1865949/> (дата звернення: 25.01.2026).